

Seznam citované literatury

Spaemann v některých případech ve své knize cituje z německých překladů jinojazyčných originálů. V seznamu ponecháváme tyto jím použité německé překlady. Konkrétní edice antických autorů jsou uvedeny pouze v případě, že je uvádí sám Spaemann, jinak poznamenáváme jen obecné odkazy (viz výše seznam zkratk). Totéž platí o edicích dalších děl některých dalších autorů – např. u Kantovy Kritiky čistého rozumu a Kritiky praktického rozumu Spaemann neuvádí konkrétní edici. Do seznamu jsme doplnili české překlady, které citujeme nebo na něž odkazujeme v tomto vydání.

- Aristotelés, *Etika Nikomachova*, přel. A. Kříž, Praha 2009.
- Aristotelés, *O duši*, přel. A. Kříž, Praha 1996.
- Aurelius Augustinus, *O Boží obci*, II, přel. Julie Nováková, Praha 2007².
- Aurelius Augustinus, *Vyznání*, přel. M. Levý, Praha 1999⁴.
- Avicenna, *De anima*, vyd. S. van Riet, Leuven 1972.
- Bergson, H., *Essai sur les données immédiates de la conscience*, Paris 1889; německy H. Bergson, *Zeit und Freiheit*, Jena 1920.
- Berkeley, G., *Alciphron, or the Minute Philosopher*.
- von Brentano, F., *Psychologie vom empirischen Standpunkt*, Hamburg 1955³.
- Claudius, M., *Täglich zu singen*, in: týž, *Worauf es ankommt. Ausgewählte Werke nach Gattungen geordnet*, Gerlingen 1995.
- Davidson, D., *Essays on Actions and Events*, Oxford 1980.
- Dennett, D. C., *Consciousness Explained*, Boston 1992; německy D. C. Dennett, *Philosophie des menschlichen Bewusstseins*, Hamburg 1994.
- Descartes, R., *Discourse de la méthode*, in: týž, *Œuvres*, sv. VI, vyd. C. Adam – P. Tannery, Paris 1902; česky R. Descart, *Rozprava o metodě*, přel. K. Šprunk, Praha 2016.
- Descartes, R., *Œuvres et lettres*, vyd. A. Bridoux, Paříž 1953 (podle tohoto vydání jsou citovány Descartovy dopisy a *Odpověď na druhé*

- námitky); česky R. Descartes, *Dopisy Alžbětě Falcké*, vybral a přeložil P. Horák, Brno 1997.
- Diderot, D., *Droit naturel*, *Encyclopédie III*, in: týž, *Œuvres complètes*, VII, Paris 1976.
- Eccles, J., *How the Self Governs Its Brain*, Berlin 1994; německy J. Eccles, *Wie das Selbst sein Gehirn steuert*, München 1994.
- Fichte, J. G., *Über den Grund unseres Glaubens an eine göttliche Weltregierung*, in: týž, *Werke (Akademieausgabe)*, sv. I,5, vyd. H. Gliwitzky – R. Lauth, Stuttgart – Bad Canstatt 1977.
- Frankfurt, H., *Freedom of the Will and the Concept of a Person*, in: *The Journal of Philosophy* 68 (1971), str. 5–20; německy *Analytische Philosophie des Geistes*, vyd. P. Bieri, Königstein 1981, str. 287–302.
- Fuhrmann, M., heslo „Person“, in: J. Ritter – K. Gründer, *Historisches Wörterbuch der Philosophie*, sv. VII, Basel 1989, str. 269–283.
- Gaius, *Učebnice práva ve čtyřech knihách*, přel. J. Kincl, Plzeň 2007.
- Goethe, J. W., *Maximen und Reflexionen*, in: týž, *Werke*, vyd. E. Trunz, sv. XII, Hamburg 1953.
- Goethe, J. W., *Sprüche*, in: týž, *Werke*, vyd. E. Trunz, sv. I, Hamburg 1948.
- Gorgias, *Reden, Fragmente und Testimonien*, vyd. T. Buchheim, Hamburg 1989; česky Gorgias z Leontin, *Chvála Heleny*, in: *Tribuni výmluvnosti. Výbor ze starověkých řečníků*, přel. V. Bahník – B. Borecký, Praha 1974, str. 9–13.
- Grillparzer, F., *Ein Bruderzwist in Hamburg*, in: týž, *Werke*, sv. II, München 1971.
- Hartmann, N., *Philosophie der Natur*, Berlin 1956.
- Hegel, G. W. F., *Phänomenologie des Geistes*, vyd. H. Glockner, Jubiläumsausgabe, sv. II, Stuttgart – Bad Canstatt 1964; česky G. W. F. Hegel, *Fenomenologie ducha*, přel. J. Patočka, Praha 1960.
- Hegel, G. W. F., *Philosophie der Geschichte*, vyd. Glockner, Jubiläumsausgabe, sv. XI, Stuttgart – Bad Cannstatt 1971; česky G. W. F. Hegel, *Filosofie dějin*, přel. M. Váňa, Pelhřimov 2004.
- Hegel, G. W. F., *Rechtsphilosophie*, in: týž, *Sämtliche Werke*, vyd. G. Lasson, sv. VII, Leipzig 1913.
- Heidegger, M., *Die Zeit des Weltbildes*, in: *Holzwege*, in: týž, *Gesamtausgabe*, sv. I, 5, Frankfurt a. M. 1977; česky M. Heidegger, *Věk obrazu světa*, přel. I. Chvatík, Praha 2013.
- Herder, J. G., *Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit. I. Teil*, in: týž, *Sämtliche Werke*, vyd. B. Suphan, sv. XIII, Berlin 1887.

- Hohenlohe-Waldenburg, M. G. von, *Zwischen Frauen und Pfauen. Roman*, Stuttgart 1996.
- Hölderlin, *In lieblicher Bläue...*, in: týž, *Sämtliche Werke*, sv. II,1, Stuttgart 1951.
- Hörster, N., *Neugeborene und das Recht auf Leben*, Frankfurt a. M. 1995.
- Huizinga, J., *Homo ludens. Vom Ursprung der Kultur im Spiel*, Reinbek 1987 (německý překlad); česky J. Huzinga, *Homo ludens. O původu kultury ve hře*, přel. J. Vácha, Praha 2000.
- Hume, D., *A Treatise of Human Nature*; česky D. Hume, *Pojednání o lidské přirozenosti. Kniha 1. Rozum*, přel. H. Janoušek, Praha 2015.
- Husserl, E., *Logische Untersuchungen*, II, Halle a. d. Saale 1901; česky E. Husserl, *Logická zkoumání. II/1 Zkoumání k fenomenologii a teorii poznání*, přel. P. Urban – K. Novotný – H. Janoušek, Praha 2010.
- James, W., *Psychology*; německy W. James, *Psychologie*, Leipzig 1909.
- Kant, I., *Der einzig mögliche Beweisgrund zu einer Demonstration des Daseins Gottes*, in: týž, *Akademieausgabe*, sv. II.
- Kant, I., *Grundlegung zur Metaphysik der Sitten*, in: týž, *Akademieausgabe*; česky I. Kant, *Základy metafyziky mravů*, přel. L. Menzel, opr. M. Barabas, P. Kouba, Praha 2014³.
- Kant, I., *Kritik der praktischen Vernunft*; česky I. Kant, *Kritika praktického rozumu*, přel. J. Loužil, Praha 1996.
- Kant, I., *Kritik der reinen Vernunft*; česky I. Kant, *Kritika čistého rozumu*, přel. J. Loužil ve spolupráci s J. Chotašem a I. Chvatíkem, upr. J. Kuneš a M. Sobotka, Praha 2020².
- Kible, B., heslo „Person“, in: J. Ritter – K. Gründer, *Historisches Wörterbuch der Philosophie*, sv. VII, Basel 1989, str. 283–300.
- Kierkegaard, S., *Furcht und Zittern*, in: týž, *Gesammelte Werke*, sv. III, Jena 1923; česky S. Kierkegaard, *Bázeň a chvění – Nemoc k smrti*, přel. M. Mikulová Thulstrupová, Praha 1993.
- von Kleist, H., *Über das Marionettentheater*, in: týž, *Gesammelte Werke in zwei Bänden*, vyd. B. von Heiseler, sv. I–II, Gütersloh 1956; česky H. von Kleist, *Tanečník a loutka*, přel. E. A. Saudek, Praha 1930.
- Leibniz, G. W., *Animadversiones. Philosophische Schriften*, vyd. Gebhardt, sv. IV.
- Leibniz, G. W., *Nouveaux Essais sur l'Entendement*, in: týž, *Philosophische Schriften*, vyd. Gebhardt, sv. V.
- Levinas, E., *Autrement qu'être ou Au-delà de l'essence*, Le Haye 1974.
- Levinas, E., *Totalité et Inifini*, Le Haye 1961.
- Lichtenberg, G. Ch., *Sudelbücher II, Heft K 76 (1793–1796)*, in: týž, *Schriften und Briefe*, sv. I–II, München – Wien 1971.

- Lipps, H., *Untersuchungen zu einer hermeneutischen Logik*, Frankfurt a. M. 1959².
- Locke, J., *An Essay Concerning Human Understanding*, vyd. P. H. Nidditch, Oxford 1975; česky J. Locke, *Esej o lidském chápání*, přel. M. Dokulil, Praha 2012.
- Luhmann, N., *Legitimität durch Verfahren*, Frankfurt 1963.
- Mann, T., *Bekenntnisse des Hochstaplers Felix Krull*, in: týž, *Gesammelte Werke*, sv. VII, Frankfurt a. M. 1960.
- Meister Eckhart, *Deutsche Predigten und Traktate*, vyd. J. Quint, München 1969³; česky Mistr Eckhart, *Kázání*, přel. J. Quint, Brno 2019.
- Montesquieu, *Lettres persanes*, vyd. P. Vernière, Paris 1963; česky Montesquieu, *Perské listy*, přel. J. Kopal, Praha 1989.
- Moore, G. E., *Principia ethica*, Cambridge 1903; německy G. E. Moore, *Principia ethica*, Stuttgart 1970.
- Mozart, W. A., *Kouzelná flétna*, překladatel neuveden, Praha 2015.
- Nagel, T., *What Is It Like to Be a Bat?* in: *The Philosophical Review* 83 (1974), str. 435–450; německy v: *Analytische Philosophie des Geistes*, vyd. P. Bieri, Königstein 1981, str. 261–275; česky Nagel, T., *Jaké je to být netopýrem*, in: J. Hill – J. Mihálik, *Vědomí bez redukce. Antologie esejů ze současné filosofie mysli*, Praha 2015, str. 19–38.
- Parfit, D., *Reasons and Persons*, Oxford 1984.
- Platón, *Spisy*, I–V, přel. F. Novotný, Praha 2003.
- Plessner, H., *Die Stufen des Organischen und der Mensch*, in: týž, *Gesammelte Schriften*, IV, Frankfurt a. M. 1981¹, str. 360 nn.
- Popper, K. – J. Eccles, *The Self and Its Brain*, Berlin 1977; německy tíž, *Das Ich und sein Gehirn*, München 1989.
- Portmann, A., *Neue Wege der Biologie*, München 1960.
- Rawls, J., *A Theory of Justice*, Cambridge, MA 1971; německy J. Rawls, *Eine Theorie der Gerechtigkeit*, Frankfurt a. M. 1975; česky J. Rawls, *Teorie spravedlnosti*, přel. K. Berka, Praha 1995.
- Reid, T., *Essay on the Intellectual Powers of Man* (1785), vyd. B. Brody, London – Cambridge (Mass.) 1969.
- Rilke, R. M., *Rose, oh reiner Widerspruch*, in: týž, *Sämtliche Werke*, sv. II, Wiesbaden 1957.
- Rorty, R., *Mind-Body, Identity, Privacy and Categories*, in: *Review of Metaphysics* 19 (1965), str. 24–54; německy v: *Analytische Philosophie des Geistes*, vyd. P. Bieri, Königstein 1981, str. 93–120.
- Rousseau, J. J., *Emile*, in: týž, *Œuvres complètes*, sv. III, Paris 1959.
- Rousseau, J. J., *Les Confessions*, in: týž, *Œuvres complètes*, sv. III, Paris 1959; česky J. J. Rousseau, *Vyznání*, přel. L. Kult, Praha 2017.

- Sancti Thomae de Aquino Opera omnia iussu Leonis XIII*, sv. XLIII, Roma 1976 (podle tohoto vydání citováno pojednání *De unitate intellectu*).
- Sartre, J.-P., *Cahiers pour une morale*, Paris 1983.
- Seneca (Lucius Annaeus Seneca Starší), *O duševním klidu*, přel. V. Bahník, Praha 1999.
- Scheler, M., *Der Formalismus in der Ethik und die materielle Wertethik*, in: týž, *Gesammelte Werke*, sv. II, Bern 1971⁶.
- Scheler, M., *Die Stellung des Menschen im Kosmos*, in: týž, *Gesammelte Werke*, sv. IX, Bern 1976; česky M. Scheler, *Místo člověka v kosmu*, přel. A. Jaurisová – J. Patočka, Praha 1968.
- Scheler, M., *Idealismus – Realismus*, in: týž, *Gesammelte Werke*, sv. IX, Bern 1976.
- Scheler, M., *Liebe und Erkenntnis*, in: týž, *Gesammelte Werke*, sv. VI, Bonn 1986.
- Schenk, R., *Perplexus supposito quodam: Notizen zu einem vergessenen Schlüsselbegriff thomanischer Gewissenslehre*, in: *Recherches de théologie ancienne et médiévale*, Leuven 1990, sv. 57.
- Schiller, F., *An die Freude*, in: týž, *Werke II/1, Gedichte (Nationalausgabe)*, Weimar 1991; česky F. Schiller, *Óda na radost. Z díla*, přel. V. Kubín, Praha 1980.
- Schiller, F., *Über die notwendigen Grenzen beim Gebrauch schöner Formen*, in: týž, *Werke*, vyd. H. Koopmann – B. von Wiese, sv. XXI (*Nationalausgabe*), Weimar 1963
- Singer, P., *Practical Ethics*, Cambridge 1979; německy: P. Singer, *Praktische Ethik*, Stuttgart 1984.
- Spaemann, R., *Rousseau – Bürger ohne Vaterland. Von der Polis zur Natur*, München 1980, 1992².
- Spaemann, R., *Das Natürliche und das Vernünftige*, München 1987.
- Spaemann, R., *Das „sum“ im „Cogito sum“*, in: *Zeitschrift für philosophische Forschung* 41 (1987), str. 373–382.
- Spaemann, R., *Glück und Wohlwollen. Versuch über Ethik*, Stuttgart 1989; česky Spaemann, R., *Štěstí a vůle k dobru*, přel. M. Stretti – M. Zajíček, Praha 1998.
- Steiner, B. R., *Wie wirkt man für den Impuls der Dreigliederung des sozialen Organismus*, Dornach 1986.
- Strawson, P. F., *Individuals*, London 1959; německy P. F. Strawson, *Einzelding und ein logisches Subjekt*, Stuttgart 1972.
- Symbolon Chalcedonense*, in: H. Denzinger – A. Schönmetzer, *Enchiridion Symbolorum*, Barcelona – Freiburg – Roma 1976³⁶, str. 300–303.

Seznam citované literatury

- Tomáš Akvinský, *Über die Sittlichkeit der Handlung* (S. th. I–II, q. 18–21).
Einleitung von R. Spaemann. Übersetzung und Kommentar von
R. Schönberger, Weinheim 1990.
- Wiggins, D., *Sameness and Substance*, Oxford 1980.
- Wittgenstein, L., *Tagebücher 1914–1916*, in: týž, *Schriften*, sv. I, Frank-
furt a. M. 1960.
- Zlomky před Sokratovských myslitelů*, vybral a přeložil K. Svoboda, Praha
1962.